

ITEM EPISTOLA SANCTI CLEMENTIS PAPAE DE COMMUNI VITA ET RELIQUIS
CAUSIS¹ SUIS DISCIPULIS SCRIPTA HIEROSOLIMISQUE DIRECTA.

[H. 82] Dilectissimis fratribus et condiscipulis Hierosolimis cum carissimo fratre Iacobo coepiscopo²
habitantibus Clemens episcopus.

- 5 Communis vita, fratres, omnibus est necessaria et maxime his³, qui deo irrepraehensibiliter militari⁴
⁵ cupiunt et vitam apostolorum eorumque discipulorum imitari volunt. Communis enim usus⁶
omnium, quae sunt in hoc mundo, omnibus esse hominibus debuit, sed per iniquitatem⁷ alius hoc
suum dicit⁸ esse, et alius illud⁹, et sic inter mortales facta divisio est. Denique¹⁰ Graecorum
quidam sapientissimus haec ita¹¹ sciens esse ait¹² communia¹³ debere esse amicorum omnia¹⁴. In¹⁵
10 omnibus autem sunt sine dubio et coniuges. Et sicut non potest, inquit, dividi aer neque splendor
solis, ita nec reliqua, quae communiter in hoc mundo omnibus data sunt ad habendum dividi
debere, sed habenda esse communia. Unde et dominus per prophetam loquitur dicens: Ecce quam
bonum et quam iocundum¹⁶, habitare fratres in unum, et reliqua. Istius enim consuetudinis more
retenta¹⁷ ¹⁸ etiam apostoli eorumque discipuli, ut praedictum est, una nobiscum et¹⁹ vobiscum
15 communem vitam duxere, unde²⁰ bene nostis, erat multitudinis eorum cor unum et anima una,

Quellen:

5-12: *Communis - communia*, Clem. recogn. X. 5.

12f.: *Ecce - unum*, Ps. CXXXII. 1.

15-17: *erat - erat*, Act. ap IV 32. 34. 35.

Rezeption:

3-27: *Dilectissimis – sunt*: Gratian C. XII, q. 1, c. 2 (s. auch 47-49)

5-24: *Communis – sunt*: Coll. Ans. ded. VI,1.

¹ CAUSIS fehlt V630

² episcopo VD38

³ nobis I83

⁴ am Rande servare VD38

⁵ militare V630; VD38

⁶ am Rande consuetudo VD38

⁷ iniquitatem korr. aus niquitatem O93

⁸ dixit V630

⁹ istud V630

¹⁰ Dinique I83

¹¹ ita sciens esse] sciens esse ita V630

¹² ait fehlt V630

¹³ am Rande Quod inter amicos omnia debere esse communia VD38

¹⁴ omnia korr. aus omnia. In omnibus autem sunt sine dubio et coniuges VD38

¹⁵ In omnibus autem sunt sine dubio et coniuges fehlt I83; radiert VD38

¹⁶ am Rande letum VD38

¹⁷ am Rande servato VD38

¹⁸ retento korr. aus retenta V630

¹⁹ et vobiscum fehlt VD38

²⁰ unde] unde ut korr. aus unde V630

nec²¹ quisquam eorum aut nostrum de his, quae possidebat, aliquid suum esse dicebat, sed omnia illis et nobis erant communia, nec quisquam egens erat inter nos. Omnes vero, qui domus²² vel agros possidebant, vendebant²³ eos, et pretia eorum²⁴ et reliquas res, quas habebant, afferebant ponentes ante pedes apostolorum, sicut nobiscum quidam vestrum cognoverunt et viderunt, et
20 dividebantur singulis²⁵, prout cuique opus erat.

Ananias autem vir austerus²⁶, et Saphira uxor eius, qui mentiti sunt apostolis de pretio agrorum suorum, quos vendiderant²⁷, nobis praesentibus in conspectu omnium circumstantium²⁸ a conspectu apostolorum propter peccatum eorum et mendacium, quod fecerunt, mortui delati²⁹ sunt ambo. Cetera, quae³⁰ de talibus cognovimus et vidimus, nec recordatione nec demonstratione digna sunt.
25 [H. 83] Quapropter haec³¹ vobis cavenda³² mandamus, et doctrinis et exemplis apostolorum oboedire praecipimus, quia³³ hi³⁴, qui eorum³⁵ mandata postponunt³⁶, non solum³⁷ rei, sed et³⁸ extorres³⁹ fiunt, quae non solum vobis cavenda, sed omnibus praedicanda sunt.

Relatum⁴⁰ est etiam nobis, quod quidam vestris in partibus commorantes adversantur sanis doctrinis, et prout eis videtur, non secundum traditionem patris, sed⁴¹ iuxta suum sensum docere

---

Quellen:

21-23: *Ananias - ambo*, Act ap. V. 1.

Rezeption:

25-31: *Quapropter – capiunt*: Coll. Ans. ded. X,138; Regino app. III,40

28-42: *Relatum – declinet*: Gratian D. XXXVII, c. 14

---

²¹ Ne I83

²² domos I83; VD38

²³ vendebant *korr. aus* vendebat V630

²⁴ eorum et *korr. aus* eorum O93

²⁵ singulis *korr. aus* singuli I83

²⁶ *am Rande* durus crudelis VD38

²⁷ vendiderat *korr. aus* vendider O93

²⁸ circumstantium *korr. aus* corcumstantium O93

²⁹ *am Rande* deportati VD38

³⁰ qua I83

³¹ haec *korr. aus* hae V630

³² cavenda mandamus, et doctrinis et exemplis apostolorum oboedire praecipimus, quia hi, qui eorum mandata postponunt, non solum rei, sed extorres fiunt, quae non solum vobis cavenda] *korr. aus* cavenda V630

³³ quorum I83

³⁴ hi *fehlt* VD38

³⁵ eorum mandata] mandata eorum V630

³⁶ praeponunt I83; VD38

³⁷ solum *korr. aus* solo O93

³⁸ et *fehlt* V630; N442; I83; VD38

³⁹ *am Rande* alieni VD38

⁴⁰ Relatum est *korr. aus* Relatum O93

⁴¹ sedi I83

30 videntur. Multas enim quidam, ut audivimus, vestrarum partium ingenium⁴² hominum ex his, quae legunt, verisimilitudines capiunt. [H. 84] Et ideo diligenter observandum est, ut lex dei, cum legitur, non secundum propriam⁴³ ingenii intellegentiam legatur vel doceatur. Sunt enim multa verba in scripturis⁴⁴ divinis, quae possunt trahi ad eum sensum, quem sibi unusquisque sponte praesumpsit⁴⁵, sed fieri non oportet. Non enim sensum⁴⁶, quem extrinsecus⁴⁷ adulteris⁴⁸ alienum et extraneum
 35 debetis quaerere, aut quomodo ipsum⁴⁹ scripturarum auctoritate confirmetis, sed ex ipsis scripturis sensum capere veritatis. Et ideo oportet ab eo intellegentiam discere scripturarum, qui eam a maioribus secundum⁵⁰ veritatem sibi traditam servat, ut et ipse possit ea, quae⁵¹ recte suscepit, competenter⁵² asserere. Cum enim ex divinis scripturis integram quis et firmam regulam veritatis susceperit, absurdum⁵³ non erit, si aliquid etiam ex eruditione communi⁵⁴ ac liberalibus studiis, quae forte in pueritia attigit⁵⁵ ⁵⁶, ad assertionem⁵⁷ veri dogmatis⁵⁸ conferat, ita tamen⁵⁹, ut, ubi
 40 vera didicit, falsa et simulata⁶⁰ declinet.

Incertum est enim etiam⁶¹ iuvenibus vitae tempus, senibus autem iam nec incertum est. Non enim⁶² dubitatur⁶³, quod quantumcumque est, quod putatur superesse, breve sit. [H. 85] Et ideo tam

---

Quellen:

30-47: *Multas - mentem*, Clem. recogn. X 42. 43.

43 47: *Et - mentem*, cf. supr. c. XL%III.

Rezeption:

31-43: *Et - sit*: Coll. Ans. ded. X,139.

31-41: diligenter – declinet: Polycarpus IV,2,1.

43-50: *Et - vobis*: Coll. Ans. ded. VI,2.

---

⁴² ingenium *fehlt* VD38

⁴³ propriam ingenii *korr. aus* propriam V630

⁴⁴ scripturis *korr. aus* scriptu I83

⁴⁵ promisit V630

⁴⁶ sensum quem *korr. aus* sensum O93

⁴⁷ extrinsecus *korr. zu* extrinsecus ab V630

⁴⁸ adulteratis VD38

⁴⁹ ipsum] ipsum ex V630

⁵⁰ secundum] secundum scripturarum qui eam a maioribus secundum O93

⁵¹ quam VD38

⁵² *am Rande* diligenter VD38

⁵³ *am Rande* dissonum contrarium VD38

⁵⁴ communi ac liberalibus] ac liberalibus commune V630

⁵⁵ *am Rande* percepit didicit VD38

⁵⁶ attigit *korr. aus* attingit V630

⁵⁷ *am Rande* adfirmationem approbationem VD38

⁵⁸ *am Rande* doctrinae VD38

⁵⁹ tamen ut *korr. aus* tamen O93

⁶⁰ *interlinear* facta VD38

⁶¹ etiam iuvenibus vitae tempus, senibus autem iam nec incertum est. Non *fehlt* VD38

⁶² enim *fehlt* I83

⁶³ dubitatus I83

iuvenes quam senes oportet de conversione et poenitentia valde esse sollicitos et satis⁶⁴ agere⁶⁵,
 45 ut de⁶⁶ reliquo ornent animam suam ornamentis dignissimis, id est dogmatibus⁶⁷ veritatis, decore
 pudicitiae, splendore iustitiae, candore pietatis aliisque⁶⁸ omnibus, quibus comptam⁶⁹ decet esse
 rationabilem mentem. Unde consilium dantes vestram prudentiam hortamur, ut⁷⁰ ab apostolicis
 regulis non recedatis, sed communem vitam ducentes et scripturas sacras recte intellegentes, quae
 domino vovistis, adimplere satagatis et oratione assidua, cum dei gratiam⁷¹ merueritis, tunc sine
 50 suspitione mali interitus vota possint celebrari festiva. Deus autem pacis sit cum omnibus vobis.
 Amen.

Quellen:

47-50: *Unde - festiva*, Turon. prov. episc. ep. ad pleb. (Mansi 9, 808).
 50: *Deus autem pacis* etc., II Cor. XIII. 11.

Rezeption:

47-49: *Unde – satagitis*: Gratian C. XII, q. 1, c. 2 (s. auch 3-27)

---

⁶⁴ *am Rande* multum VD38

⁶⁵ *am Rande* operari VD38

⁶⁶ *am Rande* deinceps VD38

⁶⁷ *interlinear* doctrinis VD38

⁶⁸ *aliisque korr. aus* aliosque O93

⁶⁹ *am Rande* ornatam VD38

⁷⁰ *ut ab korr. aus* ut V630

⁷¹ *gratiam] gratiam* merueritis V630